

Rødstjert *Phoenicurus phoenicurus*

Redstart

Rødstjerten yngler i Europa, Sibirien og nordlige Asien mod øst til Baikalsøen samt i dele af Nær- og Mellemøsten (underarten *samamiscus*). Som andre insektædere er arten trækfugl, og overvintringsområdet ligger i et bredt bælte i tropisk Afrika nord for Ækvator. Nær- og Mellemøstlige bestande overvintrer i Arabien og Nordøstafrika. Rødstjerten er hulruger og generelt knyttet til skov. Arten indvandrede til Danmark efter midten af 1800-tallet. Den har spredt sig langsomt mod vest og er nu en ret almindelig yng-

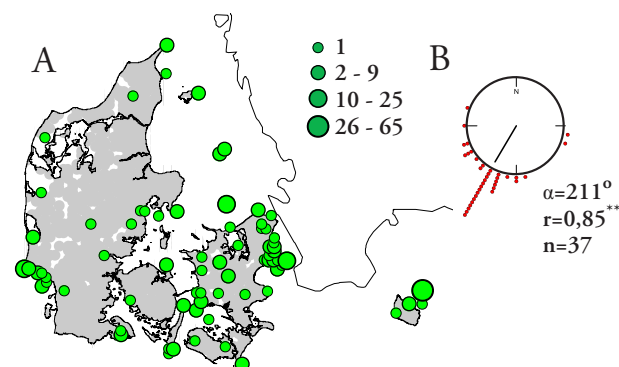

Fig. 2. A) Mærkningslokaliteter for fugle, som senere er genmeldt, samt artens danske yngleudbredelse (1993-96). Ringing sites for birds later recovered, and breeding distribution (1993-96). B) Retning af direkte efterårstræk (aug-okt, >100 km). Direction of direct autumn migration (Aug-Oct, >100 km).

lefugl. De vesteuropæiske bestande trækker primært sydvest over den Iberiske Halvø. Trækket foregår om natten. Rødstjerten ankommer til Danmark fra sidste halvdel af april, mens de sidste fugle forlader landet i oktober. Landet passeres af talrige skandinaviske træk-gæster primært i maj og igen i august-oktober.

Mærknings- og genmeldingsdata

Der er i alt ringmærket 55.711 rødstjerter i Danmark. Hovedparten er mærket med Zoologisk Museums

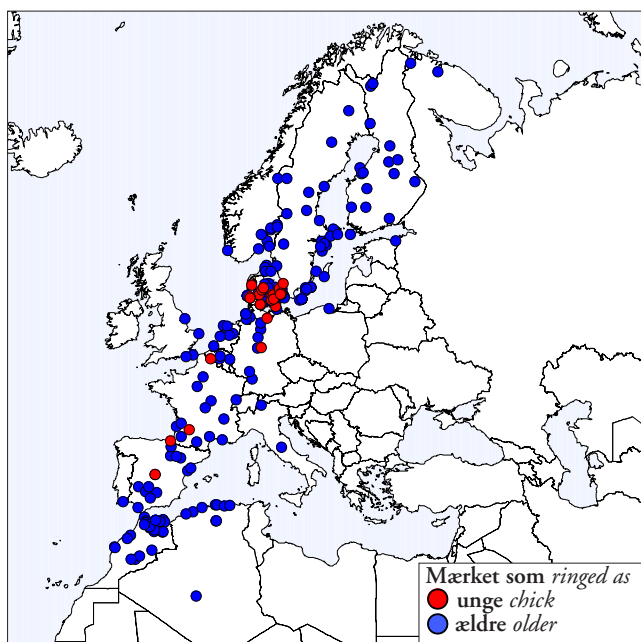

Fig. 1. Samtlige genfund af rødstjert ringmærket i Danmark (n=252). All recoveries of redstart ringed in Denmark (n=252).

Fakta Facts

Mærkninger Birds ringed 55.711

Genmeldinger Recoveries

Antal genmeldinger No. of recoveries	252
-heraf uden for Danmark Recovered abroad	162 (64 %)
Antal fugle No. of individuals	247
-heraf mærket som unger Ringed as chicks	36 (15 %)
Genmeldingsandel Proportion recovered	0,4 %
Mærket i udlandet og genmeldt i Danmark	75
Ringed abroad and recovered in Denmark	

Ekstremer Extremes

Højeste alder Oldest bird	10 år 3 mdr.
Længste afst. Longest dist.	Algeriet Algeria 3.329 km
Nordligst Northernmost	Norge Norway (69° 21'N)
Sydligst Southernmost	Algeriet Algeria (26° 44'N)
Østligst Easternmost	Rusland Russia (33° 02'E)
Vestligst Westernmost	Marokko Morocco (09° 17'W)

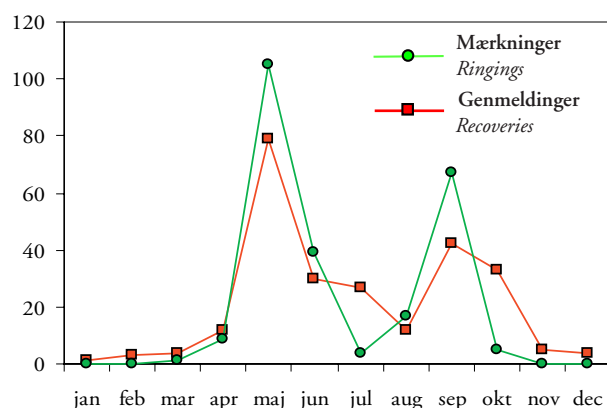

Fig. 3. Mærknings- og genmeldingsmåned for genfund af rødstjert. Month of ringing and recovery for recovered redstart.

ringe. Herudover er mærket 1.526 med ringe fra Dansk Ornithologisk Central. De første rødstjerter blev ringmærket i 1926, og flest blev mærket i 1967 (2.761).

Af de 247 genmeldte rødstjerter er de 65 % (160) fra Østdanmark. Tilsvarende er 67 % af de genmeldte redeunger fra Østdanmark (Sjælland og Lolland). De fleste af de genmeldte fugle mærket på trækket (fig. 3). Blandt de genmeldte fugle er flest mærket på Christiansø (65) og i Blåvand (27). Der foreligger én genmelding af en adult danske ynglefugl samt 36 af redeunger (fig. 1).

75 rødstjerter mærket i udlandet er genfundet i Danmark.

Træk og overvintring

De rødstjerter, der er ringmærket i Danmark, kommer overvejende fra ynglepladser i Skandinavien. Et

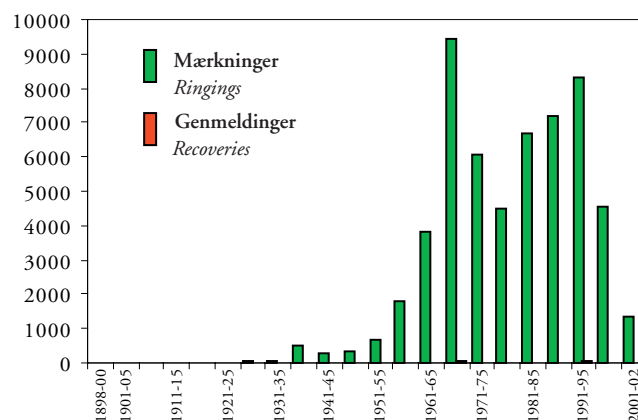

Fig. 4. Mærknings- og genmeldingsår for rødstjert ringmærket i Danmark. Ringing and recovery year of redstart ringed in Denmark.

genfund fra det nordøstligste Rusland (Kola-halvøen) samt et dansk genfund af en redeunge mærket nær Skt. Petersborg indikerer dog, at også fugle længere østfra optræder i Danmark. Der er desuden et genfund i Danmark af en fugl mærket som redeunge i Nordtyskland. Gennemsnitspositionerne i maj-juli ligger i det sydligste Skandinavien. De dansk mærkede redeunger fremviser et trækmønster meget lig fuglene mærket på træk.

Efterårstrækket går mod sydvest (fig. 2B) med et enkelt fund fra Italien mod øst og enkelte fund fra det sydligste England mod nordvest. En fugl mærket i september på Orkney-øerne er fundet næste forår i Danmark. Fra august er gennemsnitspositionen syd for Danmark, og fra oktober genfindes fuglene i gennemsnit på Den Iberiske Halvø (fig. 6). Første fugl fra Nordafrika er fra Marokko 30. juli, og sidste danske genfund er fra 15. november. I forhold til broget flue-

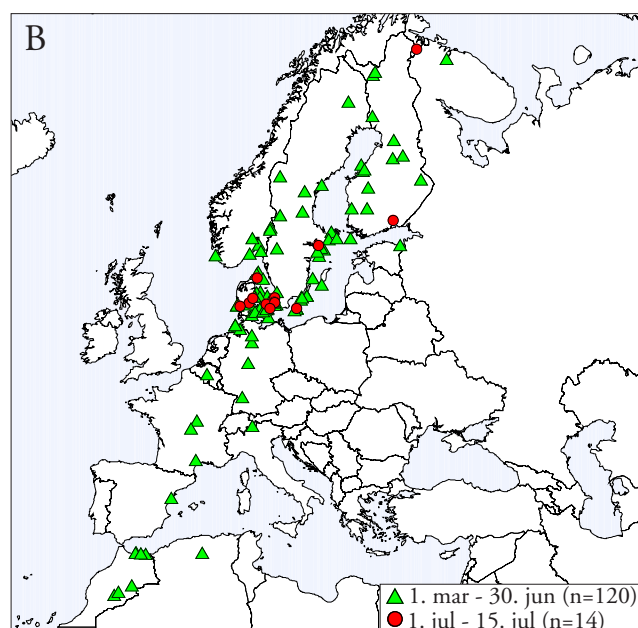
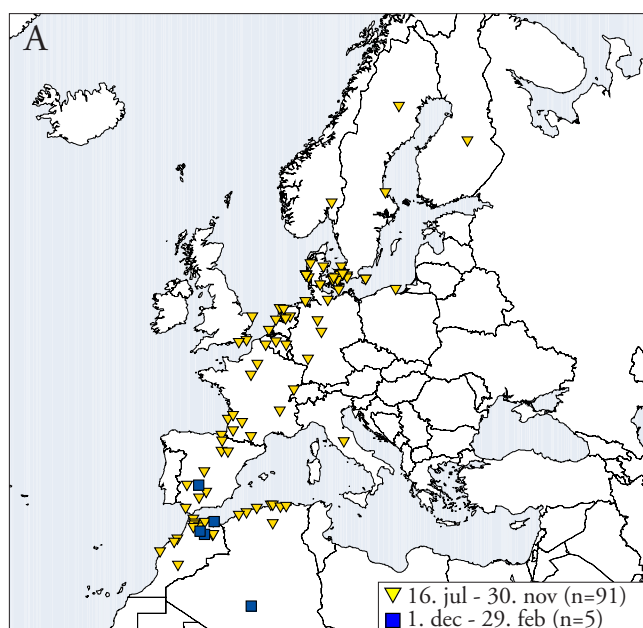

Fig. 5. Genmeldinger fra A) efterårs- og vinterperioden og B) forårs- og sommerperioden af rødstjert ringmærket i Danmark. Recoveries during A) autumn and winter and B) spring and summer of redstart ringed in Denmark.

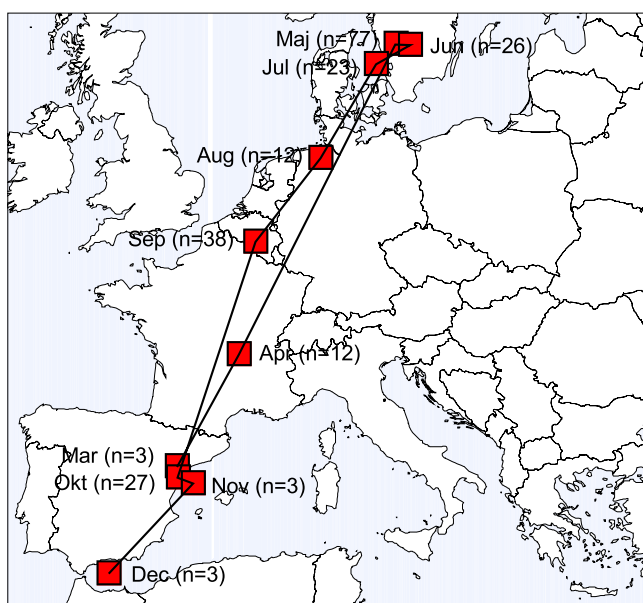

Fig. 6. Månedlige gennemsnitspositioner for rødstjert ringmærket i Danmark. Monthly mean positions for redstart ringed in Denmark.

snapper, en anden udpræget sydvest-trækker, er genfundene i Middelhavsområdet østligere ($P < 0,001$), med næsten ingen fund langs Atlanterhavskysten, og mange genfund langs Nordvestafrikas Middelhavskyst.

De relativt få vinterfund er fra Marokko (3), Algeriet og Spanien (fig. 5A), og der er således ingen fund fra det formodede vinterkvarter i Vestafrika syd for Sahara.

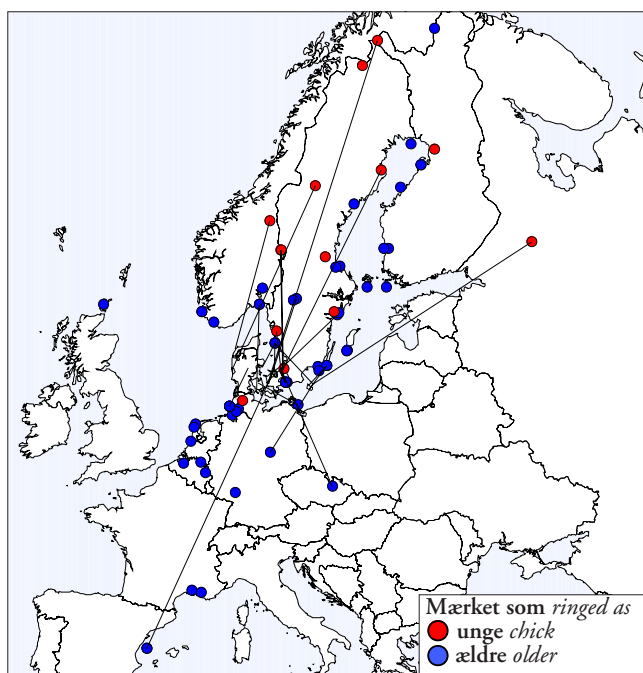

Fig. 7. Mærkningslokaliteter for rødstjert ringmærket i udlandet og genfundet i Danmark (n=75). Linjer angiver direkte træk. Ringing sites for redstart ringed abroad and recovered in Denmark (n=75). Lines indicate direct migration.

Forårstrækket går ad omtrent samme rute som efterårstrækket, men måske en anelse østligere (fig. 5B). En fugl mærket i det østlige Tjekkiet 3. maj blev fundet død i Vedbæk 14. juni samme år (fig. 7). Bestanden bevæger sig relativt hurtigt mod nord, og allerede i maj er rødstjerterne i gennemsnit nået nord for Danmark (fig. 6). Første fund nord for Nordafrika er fra Stockholms-området 13. marts, men ellers er første fugl fra Danmark fra 18. april. Den sidste fugl i Nordafrika er fra 6. maj i Marokko, og 18. juni er en fugl fundet i Spanien. To fugle er fløjet de omkring 600 km til Finland på 2 dage, og en på 3 dage, svarende til hhv. 296, 288 og 160 km/dag.

En fugl mærket 2. juli blev genfundet på samme lokalitet 12. maj det følgende år.

Genmeldings- og dødsårsager

En relativ stor andel af de genmeldte rødstjerter er aflæst i forbindelse med ringmærkning (fig. 8A). Blandt de dødfundne fugle er flest inddrapporateret med ukendt dødsårsag (fig. 8B). Af de dødfundne fugle med kendt dødsårsag er de fleste genmeldt som følge af jagt, efter at være fløjet mod vindue eller som dræbt af en kat. Blandt rødstjerter ringmærket som redeunger eller ungfugle er 68% genmeldt i deres første leveår (fig. 9). Den længstlevende fugl blev 10 år og 3 mdr. Fuglen blev ringmærket som ungfugl i september 1989 og aflæst i Marokko i oktober 1999.

English summary

The redstart colonised Denmark in the mid-1800s and is now a rather common breeding bird in eastern Denmark. The birds arrive in Denmark in late April and depart in October. Passage migrants are found in May and August-October. The first redstart was ringed in Denmark in 1926, with the highest number ringed in 1967 (2,761). Most of the recovered birds were ringed during migration, and many have been

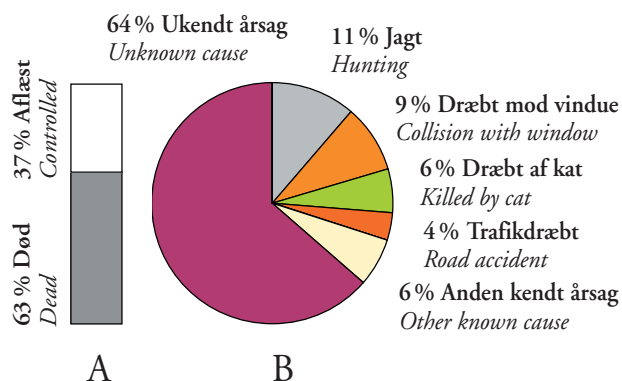

Fig. 8. A) Genmeldingsårsager (n=252) og B) dødsårsager (n=160) for rødstjert ringmærket i Danmark. A) Cause of recovery (n=252) and B) cause of death (n=160) for redstart ringed in Denmark.

ringed at the migration hotspots of Christiansø and Blåvand. One Danish adult breeding bird and 36 birds ringed as chicks have been recovered. Recoveries of birds ringed in Denmark and abroad show that most of the passage migrants come from Scandinavia and a few from breeding areas further east. From Denmark the migration of both Danish birds and passage migrants is SW. The mean position is south of Denmark from August onwards. In October the mean position is in the Iberian Peninsula, and the first bird to reach North Africa was recovered in Morocco on 30 July. During winter, birds have been recovered in Morocco (3), Algeria and Spain, but no birds have been found in the presumed winter quarters south of the Sahara. The return migration follows approximately the same route as in autumn, possibly a little further east. In May the mean position is north of Denmark. Most of the recovered birds were recorded by ringers. The most frequent known causes of death are hunting and window collisions.

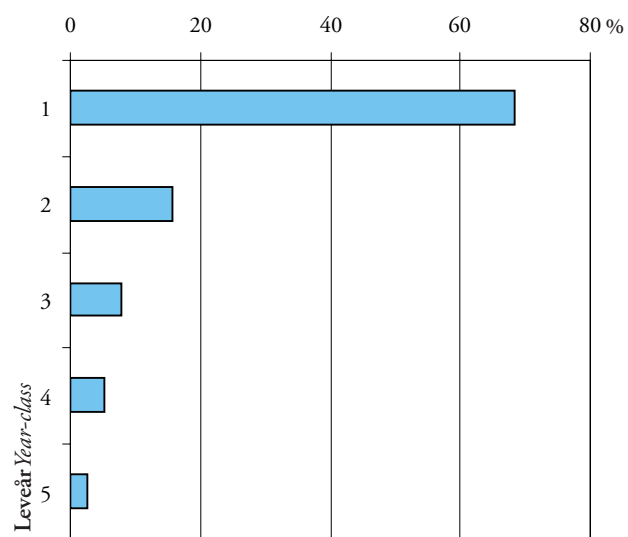

Fig. 9 Aldersfordeling af rødstjert mærket som redeunger eller ungfugle i deres første efterår og genmeldt som døde (n=38). Distribution on year-class of redstart ringed as nestlings or juveniles in their first autumn and recovered as dead (n=38).